

Nicolae PRELIPCEANU

Vesela ciocnire a civilizațiilor

De multă vreme nu am mai văzut un Shaw pe scenele românești. A fost o vreme când comediile sale se jucau și erau căutate ca pâinea caldă, mai ales că „nu puneau probleme”. Mă refer la vremea când teatrul era strict supravegheat de o cenzură mult mai atentă cu el decât cu, de pildă, poezia, sau chiar romanul. E drept, în acele vremuri, **Ecaterina cea Mare** ar fi fost interzisă de comisia ideologică pentru motivul simplu că-și bate joc de ruși, fie ei și reprezentanții „țarismului”.

Dar acum, că nu mai există acea comisie și nici alte cenzuri, mai ascunse, spectacolul din sala Amfiteatru a Teatrului Național din București își poate permite toate nebuniile. Și Cornel Todea nu a făcut economie de mijloace comice, de guignol și elemente de operă bufă, încât traducătoarea, doamna Antoaneta Ralian se întreba, în final, dacă nu cumva a exagerat. I-am explicat că nu a exagerat deloc și că, dimpotrivă, a făcut un spectacol admirabil, folosind datele piesei, dar și pe cele ale actorilor, în centrul spectacolului aflându-se doi monștri sacri (urâsc această expresie, dar e un bun *shortcut*) ai scenei românești: Maia Morgenstern și Ștefan Lordache. Dar nici cu ceilalți nu mi-e rușine.

G. B. Shaw și-a calificat piesa, ironizându-i pe criticii săi, care-i obiectau că Ecaterina cea Mare a fost altfel, ca un „flecșuț”, motivând că despre talentele diplomatice, filosofice, culturale în general ale țarinei se ocupă alții, el a ales un episod mărunț din biografia sa spre a realiza, ceea ce adăugăm noi, o comedie foarte bună. Celebra relație între Ecaterina și Potiomkin este consumată demult, în piesa lui Shaw, dar Potiomkin rămâne un apropiat al împărătesei. Grosolănia și bețivănia îl caracterizează, iar Ștefan Lordache le joacă atât de natural, uluindu-l pe bietul căpitan englez, în vizită „de consultanță” în Rusia, încât spectatorul este absorbit de scenă, cu toate artificiile ei. Cât despre Ecaterina, în viziunea Maiei Morgenstern, aceasta e o femeie însetată de sex, amintindu-și din când în când, spre hazul spectatorilor, că e marea împărăteasă înțeleaptă, dar amintirea se șterge repede, făcând loc naturii ei, desigur prelucrate de mediul rusesc, deoarece originea ei este în principatele germane. Silviu Biriș, în rolul englezului, are momente foarte bune și altele în care, în opinia mea, se pierde, mai ales în prima întâlnire cu Potiomkin, când e parcă fermecat de veselia bețivănească a acestuia. Personal m-aș fi așteptat la o oarecare asprime în comportare, o scorțoșenie care să sublinieze mai bine diferența între cele două lumi, de altfel semnalată nu o dată în piesă și spectacol de solul englez.

În fapt, piesa lui George Bernard Shaw întruchipează un episod al eternei „ciocniri a civilizațiilor”, unul vesel, cu *happy-end*, cele istorice, reale, între care și Războiul Crimeii, având cu totul alte finaluri. Desigur, piesa nu face istorie, cum autorul o și spune de câte ori are prilejul. Dar noi, cei care am trăit, din păcate, atâtea secole în contact cu acea lume, atât de uluitoare pentru Charles Edstaston, căpitan englez, dar mai ales pentru logodnica sa, Claire, putem decela fără dificultate ce e pur adevăr și ce ficțiune. Pasajul rapid de la amenințările cele mai crude la mângâieri verbale, ba chiar fizice, stă în caracterul acelei zone atât de întinse a lumii și astăzi, desigur în spectacol mult exagerat în scopuri estetice. Căci până și nepoata prințului Potiomkin, Varenka, în interpretarea plină de vervă a Nataliei Călin, deși îi recunoaște acestuia grosolănia, lipsa de civilizație, bețivănia, recurge la aceleași metode rusești atunci când lucrurile avansează și căpitanul englez este luat pe sus și dus la împărăteasă, căci acesta era serviciul pe care îl cerea la „cabinetul doi”.

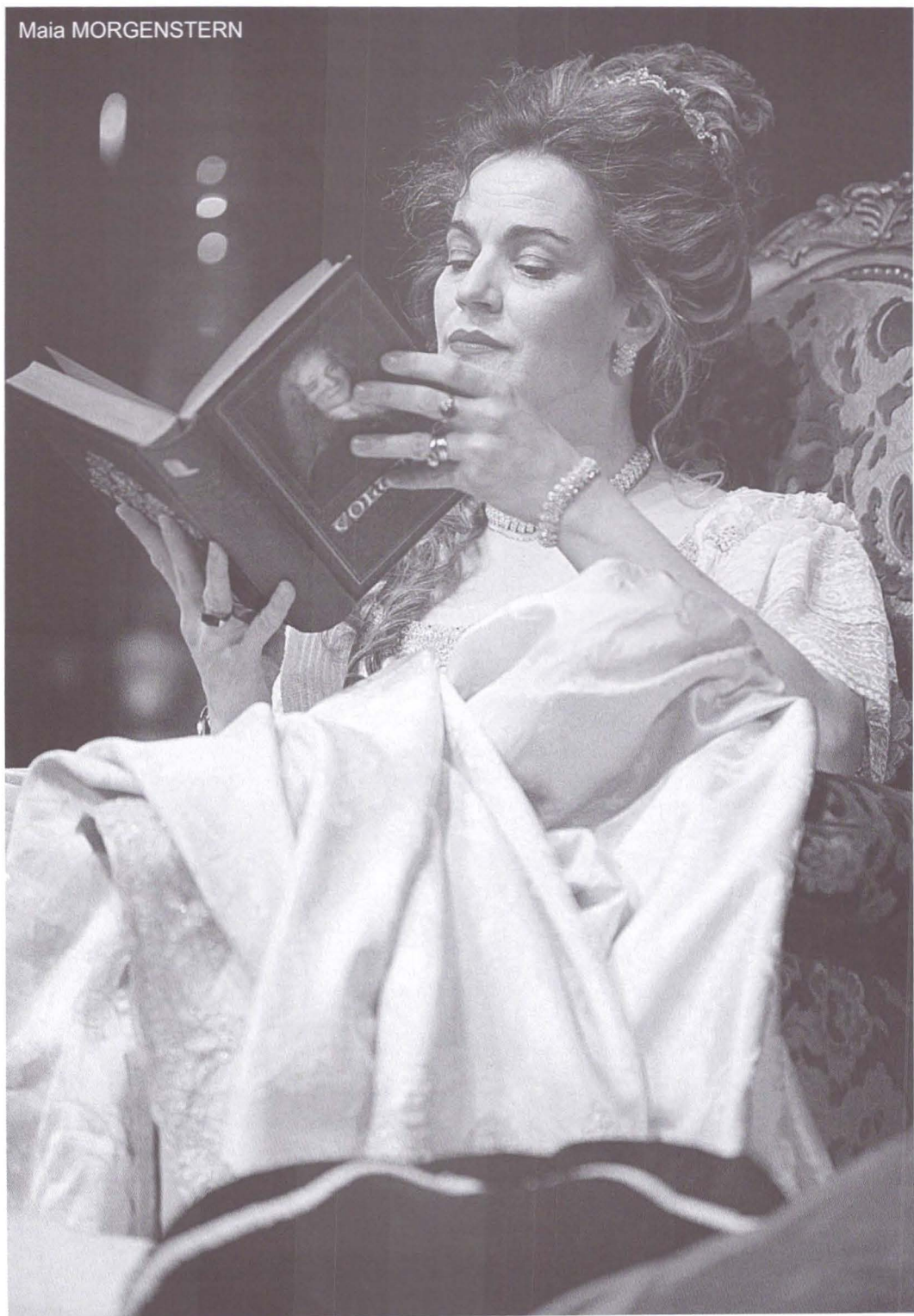
Un rol foarte bun face Mihai Calotă; distribuit ideal ca șambelan al împărătesei, actorul își dă măsura talentului său proteic, creând un alt personaj „floarea-soarelui”, evoluând după umorile stăpânei, cum, dincolo, la „cabinetul doi”, este sergentul, în admirabila interpretare a lui Florin Lăzărescu, și el posesor al unor temeinice calități de comic. Ana Macovei, în rolul logodnicei uluite de ceea ce vede la curtea unei împărătese, complet atipice din punctul englez de vedere, atât de tipice din punctul oriental de vedere, reușește să-și deseneze personajul din câteva trăsături, ca și Alice Caracostea, doamna de onoare a împărătesei, lingușitoare până la greață, așa cum vor fi fost, știm noi, cei de azi, și „demnitarii” regimului următor din Rusia, dar și din țările satelite, printre care, din păcate, țara noastră s-a numărat. Comedie irezistibilă, *Ecaterina cea Mare* de la „Teatrul cel Mare” beneficiază de decorurile și costumele fanteziste ale Ștefaniei Cenean.

Pentru spectatorul român cu oarecare „experiență istorică”, toate acele „tătucule” și „mămucă”, adresate de inferiori superiorilor fac deliciile unei amintiri triste care devine veselă, deoarece crede, săracul spectator, că a scăpat definitiv de ele. Dar definitivă nu e decât...În orice caz, la noi „tătuc” n-a fost decât unul, Iosif Visarionovici, în schimb, noi am edulcorat puțin formula, păstrând acel „nea” și „nene” cu ajutorul căruia cineva ți se adresează, când vrea să-ți dea un semnal de stimă, dar și de politicoasă apropiere. Desigur, vorbesc de lumea umilă, fără multă instrucție și reflecție, majoritară.

Ecaterina cea Mare de la Naționalul bucureștean în viziunea spumoasă, cuce-ritoare, a lui Cornel Todea, este un spectacol de cursă lungă, chiar dacă snobii și adepții unui singur fel de spectacol, cel experimental, vor strâmba, poate, din nas. În fond, acesta e un spectacol de național, nu de Green Hours și toată lumea știe că exigențele celor două locuri sunt atât de diferite.

Teatrul Național București – Ecaterina cea Mare de George Bernard Show. Regia: Cornel Todea. **Decoruri și costume:** Ștefania Cenean. **Muzica:** Nicu Alifantis. **Cu:** Maia Morgenstern (*Ecaterina cea Mare*), Ștefan Iordache (*Prințul Potiomkin*), Silviu Biriș (*Charles Edstaston, căpitan englez*), Ana Macovei (*Claire, logodnica acestuia*), Natalia Călin (*Varenka, nepoata lui Potiomkin*), Mihai Calotă (*Narișkin, șambelanul împărătesei*), Alice Caracostea (*Dașkova, doamna de onoare a Ecaterinei*), Florin Lăzărescu (*Sergentul*), Radu Captari (*Alioșa*); **Ostași:** Răzvan Călin, Paul Alexandrescu; **Curteni:** Andreea Pora, Cristina Păscălin, Geanina Arghir, Costel Iovu, Nicolae Ciungu, Petrică Constantinescu, Viorel Bratu, Laurențiu Iordache, Laurențiu Andronescu, Bogdan Constantinescu.

Maia MORGENSTERN

Ștefan IORDACHE

